

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman ohjeistus

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman lähtökohtana tulee olla lapsen etu¹ ja tarpeet. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa (myöhemmin lapsen vasu) sovitaan siitä, miten kunkin lapsen yksilöllistä kehitystä, oppimista ja hyvinvointia edistetään suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti varhaiskasvatuksessa. Lapsen vasuun kirjataan myös lapsen mahdollinen kehityksen ja oppimisen tuki ja sen toteuttaminen. Lapsen vasu on pedagoginen suunnitelma ja osa varhaiskasvatuksen pedagogista dokumentoinnin prosessia.

Lapsen vasu laaditaan jokaiselle päiväkodissa ja perhepäivähoidossa olevalle lapselle (varhaiskasvatustilaki 23 § 540/2018) yhdessä lapsen ja huoltajien kanssa. Lapsen vasua laadittaessa on tärkeä tuntee lapsen osaaminen, vahvuudet, kiinnostuksen kohteet sekä yksilölliset tarpeet. Lapsen vasussa yhdistyvät lapsen, huoltajan ja henkilöstön havainnot ja näkemykset. Lapsen vasuun kirjattavat tavoitteet kuvaavat sitä, miten pedagogisella toiminnalla tuetaan lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia sekä ryhmässä toimimista. Lasten vasuista nousevat tavoitteet otetaan huomioon lapsiryhmän toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä oppimisympäristöjen ja toimintakulttuurin kehittämisessä.

Mikäli lapsi on esiopetuksen lisäksi osa-aikaisessa varhaiskasvatuksessa, voidaan siihen liittyvät tavoitteet ja huomioitavat asiat kirjata esiopetuksen oppimissuunnitelmaan. Mikäli lapselle ei laadita esiopetuksen oppimissuunnitelmaa, voidaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa ottaa huomioon esiopetuksen tavoitteet ja tarpeet. Tehostettua tukea saavan lapsen oppimissuunnitelmassa ja erityistä tukea saavan lapsen HOJKS:ssa otetaan esiopetuksen lisäksi annettava varhaiskasvatus huomioon esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaprosessiin sisältyy eri vaiheita (ks. kuva Lapsen vasun jatkumo):

- **Valmistaudutaan** huomioimalla henkilöstön havainnot sekä lapsen ja huoltajan näkökulmat, sovitaan lapsen vasuprosessin aikataulu ja vastuut.
- **Laaditaan** suunnitelma:
 - käydään Lapsen vasu -keskustelu huoltajan kanssa
 - arvioidaan lapsen aiemman vasun toteutumista ja suunnitellaan tulevaa
 - huomioidaan monialainen yhteistyö
 - kirjataan tavoitteet toiminnalle ja toimenpiteet tavoitteiden toteuttamiseksi.
- **Keskustellaan** ja sovitaan tiimin kanssa, miten lapsen vasuun kirjatut tavoitteet huomioidaan ryhmän toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa.
- **Arvioidaan** ja tarkennetaan tavoitteita osana toiminnan jatkuvaa kehittämistä.

¹ Varhaiskasvatustilaki 4 § ja HE 40/2018 vp: Hallituksen esitys Eduskunnalle varhaiskasvatustilaksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi, luku 2

Prosessiin osallistuvat lapsen opetuksesta, kasvatuksesta ja hoidosta vastaavat henkilöt yhdessä huoltajan ja lapsen kanssa. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen osallistuvat tarpeen mukaan myös lapsen kehitystä ja oppimista tukevat asiantuntijat tai muut tarvittavat tahot.² Mahdollisimman monipuolisen näkökulman muodostamiseksi henkilöstö keskustelee lapsesta tekemistään havainnoista ennen lapsen vasun laatimista.

Päiväkodeissa varhaiskasvatuksen opettaja vastaa lapsen vasuprosessin suunnittelusta, toteutuksesta ja arvioinnista yhteistyössä muun henkilöstön ja lapsen huoltajien kanssa. Paikallisesti sovitaan lapsen vasun laadintaan, seurantaan ja arviointiin liittyvät vastuut ja moniammatillinen yhteistyö perustuen varhaiskasvatukseen ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin (2018). Varhaiskasvatuksen opettajan vastuulla on suunnitella ja organisoida lapsiryhmäkohtaisten lapsen varhaiskasvatussuunnitelmien laatiminen, keskustelujen käyminen vanhempien kanssa ja ryhmän toiminnan suunnittelu lapsen varhaiskasvatussuunnitelmiin perustuen. Varhaiskasvatuksen opettaja vastaa monialaisen yhteistyön suunnittelusta ja siihen liittyvien tehtävien organisoinnista lapsiryhmän muun kasvatuksesta vastuussa olevan henkilöstön kanssa. On erittäin tärkeää, että moniammatillisen tiimin havainnot, näkemykset ja tiedot huomioidaan lapsen vasuprosessissa. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja osallistuu lapsen tuen tarpeen, tukitoimenpiteiden tai niiden toteuttamisen arviointiin tarpeen mukaan.

Perhepäivähoidossa prosessin ohjauksella on tärkeä merkitys. Ohjauksesta voi vastata esimerkiksi perhepäivähoidon ohjaaja, päiväkodin johtaja tai varhaiskasvatuksen opettaja paikallisen päätöksen mukaan. Perhepäivähoitaja huomioi lapsen vasuun kirjattuja tavoitteita toiminnan suunnittelussa.

Osana lapsen vasun laadintaa keskustellaan lapsen huoltajan kanssa. Suositeltavaa on, että huoltaja voi valmistautua keskusteluun etukäteen. Lapsen mielipide ja toiveet tulee selvittää ja huomioida suunnitelmassa. Tavoitteena on, että lapsi osallistuu ja tulee kuulluksi varhaiskasvatussuunnitelman laadinnan ja arvioinnin kaikissa vaiheissa. Varhaiskasvatustaki painottaa lasten osallisuutta. Sen vuoksi on tärkeää kehittää tapoja, joilla lapset voivat vaikuttaa omien vasujensa sisältöön.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on salassa pidettävä³. Lähtökohtaisesti lapsen vasun tietoja siirrettäessä pyydetään lupa lapsen huoltajalta. Varhaiskasvatustaki mahdollistaa varhaiskasvatuksen järjestämisen kannalta välttämättömän tiedon siirtämisen salassapidon estämättä. Järjestämisen kannalta välttämätön tieto voi liittyä esimerkiksi lapsen tukitoimiin tai turvallisen varhaiskasvatuksen järjestämiseen. Varhaiskasvatuksen järjestäjällä on oikeus saada tällaista välttämätöntä tietoa muilta varhaiskasvatustalvelujen järjestäjiltä tai esim. sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaiselta tai ammattihenkilöltä. Jos lapsi siirtyy toisen varhaiskasvatuksen järjestäjän varhaiskasvatukseen järjestämisen kannalta välttämätön tieto voi liikkua vanhan ja uuden järjestäjän välillä. Tiedonsiirron tavoitteena on turvata lapsen edun mukaisen varhaiskasvatuksen toteutuminen.

Siltä osin kuin lääkehoitosuunnitelmaan sisältyvät tiedot ovat välttämättömiä lapsen varhaiskasvatuksen järjestämiseksi, kirjataan ne lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan.

² Varhaiskasvatustaki 23 § ja HE 40/2018 vp, s. 99

³ Varhaiskasvatustaki 40 §

Lapsen vasun mallilomakkeen ohjeistus

1. Perustiedot

Perustietoihin kirjataan lapsen ja huoltajan tai muun laillisen edustajan nimet, yhteystiedot ja puhelinnumerot. Yhteydenpitoon liittyvät lisätiedot voivat esimerkiksi olla yhteishuoltajuuteen tai turvakieltoon liittyviä asioita.

2. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen

Tässä tarkoituksena on varmistaa, että lapsella ja huoltajalla on mahdollisuus osallistua suunnitelman laadintaan ja arviointiin (varhaiskasvatustaki 23 § 540/2018).

2.1 Laatimisesta vastaava henkilö ja tämän yhteystiedot

2.2 Muu laatimiseen osallistunut henkilöstö ja/tai asiantuntijat

2.3 Miten lapsen näkökulma ja mielipiteet huomioidaan ja lapsi on osallisena prosessissa

2.4 Miten huoltajan näkemykset huomioidaan ja miten yhteistyö järjestetään

Tähän kohtaan voidaan kirjata myös esimerkiksi perheen kielelliseen, kulttuuriseen tai katsomukselliseen taustaan liittyvät toiveet ja yhdessä sovitut asiat.

3. Lapsen mahdollisen aiemman vasun tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumisen arviointi

Vuosittain tarkistettava lapsen vasu perustuu edellisen vasun arviointiin yhdessä lapsen ja huoltajien kanssa. Tarkoituksena on varmistaa, että lapsen vasusta muodostuu jatkumo. Tässä osiossa tarkastellaan edellistä lapsen vasua ja arvioidaan sen toteutumista. Mikäli lapsen vasua ollaan laatimassa ensimmäistä kertaa, tätä arviointia ei luonnollisesti tehdä. Lapsen vasun tavoitteita sekä niiden toteuttamista seurataan ja arvioidaan säännöllisesti. Arviointia toteutetaan suunnitelmien laatimisen välillä varhaiskasvatuksessa sekä yhdessä huoltajan kanssa ja tavoitteita tarkennetaan lapsen tarpeiden muuttuessa.

3.1 Tavoitteiden toteutuminen

Mitkä toiminnalle asetetut tavoitteet ovat toteutuneet? Miten ne ovat toteutuneet? Mikä on edistänyt/estänyt tavoitteiden toteutumista?

Arviointi kohdistuu toiminnan, järjestelyjen, oppimisympäristöjen ja pedagogiikan arviointiin, ei lapsen arviointiin. Arvioinnin yhteydessä sekä huoltaja, lapsi että henkilöstö pohtivat kuinka hyvin lapsen vasuun kirjatut asiat lapsen hyvinvoinnin ja oppimisen edistämisestä ovat toteutuneet ja ovatko ne olleet tarkoituksenmukaisia. Miten mahdollisesti sovitut pedagogiset ja rakenteelliset ratkaisut ovat järjestyneet ja mitkä ovat olleet niiden vaikutukset? Miten sovitut yhteistyökäytännöt ovat toteutuneet? Onko lapselle mahdollisesti annettu tuki ollut toimivaa ja riittävää?

Esim. Olemme harjoitelleet pukemista yhdessä Annin kanssa siten, että henkilöstö ohjaa pukemistilannetta kuvilla ja kannustaa. Näin toimittaessa pukemistilanteet sujuvat hienosti. Jatketaan siis kuvien käyttöä.

Esim. Edellisessä kirjauksessa kuvatut tukitoimet ovat olleet pääosin tehokkaita ja toimivia, joten niiden käyttöä kannattaa jatkaa. Tuen toteutumisen arviointi: Tilat kuvitettu, toiminnoissa kuvat, aina ei ole mahdollisuutta käyttää kuvia ja se heti vaikuttaa Annin toimintaan. Jatkossa vielä vahvemmin kuvia mukaan!

3.2 Muut havainnot lapsen edellisestä vasusta

Esim. Toimintaterapeutin käyntejä on peruutettu ja lapsi on ollut pitkään osallistumatta suunniteltuun kuntoutukseen.

4. Tavoitteet pedagogiselle toiminnalle ja toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi. Tavoitteet ja toimenpiteet koskevat kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuutta.

Tähän kuvataan lapsikohtaiset pedagogisen toiminnan tavoitteet ja toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi.

4.1 Lapsen vahvuudet, kiinnostuksen kohteet ja tarpeet sekä niiden huomioon ottaminen

Lapsen vasuun kuvataan lapsen keskeiset vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet tavoitteiden ja tarpeiden asettamisen ja suunnittelun pohjaksi.

Esim. Samu on hyvin kiinnostunut rakentelusta. Isä kertoo, että rakentelee taitavasti kotona Legoista. Samulla lukukäsitteen hahmottaminen on hidasta. Otetaan rakentelu oppimisen tueksi esimerkiksi värien nimeämisen ja lukumäärien harjoitteluun. Henkilöstö nimeää palikoiden värit ja kerrosten määrän.

Esim. Elli on fyysisesti erittäin aktiivinen. Liikunta onkin hänen vahvuutensa ja hän harrastaa sirkuskoulua äidin kanssa. Elli haluaa liikkua paljon myös varhaiskasvatuspäivän aikana. Liikunnallisuus huomioidaan suunniteltaessa ryhmälle toimintaa. Liikunnallisuus huomioidaan myös siirtymätilanteissa, jolloin voidaan siirtyä esimerkiksi sammakkohypyin paikasta toiseen.

Esim. Saran ja äidin kanssa juteltiin, että Sara on innostunut rakentelemaan dubloilla, joiden värejä kertoilee innokkaasti. Suunnitellaan rakentelujuttuja myös päiväkotiin, samalla käydään värejä ja laajemmin sanastoa (iso, pieni, takana, edessä).

4.2 Tavoitteet pedagogiselle toiminnalle

Tähän kirjataan muutama keskeinen tavoite lapsen varhaiskasvatukselle. Tavoitteiden asettamisessa tulee hyödyntää lapsen vahvuuksia, kiinnostuksen kohteita ja tarpeita. Tässä osassa huomioidaan myös lapsen orastavat taidot ja se, miten niitä voidaan edistää pedagogisella toiminnalla. Olennaista on kirjata lapsen hyvinvoinnin ja oppimisen kannalta pedagogisesti merkitykselliset tavoitteet. Tähän kirjataan esimerkiksi kielen kehityksen tukemiseen liittyvät seikat. Tavoitteet asetetaan henkilöstön toiminnalle.

- Esim. Tuemme Arttua osallistumaan ryhmätilanteissa. Isossa ryhmässä (kun ympärillä paljon lapsia, aikuisia, ääniä ja hälinää) Arttu on kertonut, että hän ei halua puhua. Henkilöstön kanssa kahden kesken ja leikeissä juttelee paljonkin. Artun ja huoltajien kanssa on sovittu, että harjoitellaan yhdessä rohkeuden taitoa. (esimerkki jatkuu kohdassa 4.3)*
- Esim. Autetaan Neaa rauhoittumaan yhteisissä, istumista vaativissa tilanteissa. Nea tykkää laulaa ja osallistua koko lapsiryhmän lauluhetkiin. (esimerkki jatkuu kohdassa 4.3)*
- Esim. (Taustatietoa: Abdullahin perhe muutti vuosi sitten Suomeen ja poika aloittanut kaksi kuukautta aiemmin varhaiskasvatuksen) Aloitetaan Abdullahin suomen kielen sanavaraston kehittymiseksi nimeäminen sekä kuvien käyttö. Reissuvihkoon liitettyjen kuvien myötä perhe voi käydä päivän tapahtumia äidinkielellään läpi Abdullahin kanssa kotona.*

4.3 Toimenpiteet ja menetelmät tavoitteiden saavuttamiseksi

Tässä kirjataan konkreettiset pedagogiset toimintatavat ja menetelmät asetettuihin tavoitteisiin pääsemiseksi. Menetelmät tulee kirjata niin konkreettisina, että niiden toteutumisen arviointi on mahdollista.

Esim. jatkuu kohdasta 4.2

Arttua kannustetaan kertomaan näkemyksensä ryhmätilanteessa esimerkiksi ensin peukku ylös – peukku alas –tyyppisesti, myöhemmin sanallisesti. Puhutaan kaikkien kanssa rohkeuden taidosta ja jännittämisestä, opetellaan kannustamaan toista. Huolehditaan, että ilmapiiri on rohkaiseva.

Esim. jatkuu kohdasta 4.2

Pidetään istumisen määrä minimissään ja mahdollistetaan liikkuminen toimintojen välissä, jos istuminen on välttämätöntä. Painokoiraa on kokeiltu, se vaikuttaa rauhoittavan Neaa. Kysymme Nealta, mikä häntä auttaisi parhaiten: ”Ku mulla on se koira, se painaa tästä näin (näyttää jalkaa) ja ne ei liiku. Ei tuu vauhikas olo. Hyppiminen kans auttais.”

4.4 Mahdolliset muut kehityksen ja oppimisen tukeen liittyvät tarpeet sekä tuen toteuttamiseen liittyvät tavoitteet ja sovitut järjestelyt

Kun lapsi saa kehitykseensä ja oppimiseensa tukea, hänen varhaiskasvatussuunnitelmaansa kirjataan lisäksi seuraavat asiat:

Pedagogiset ja rakenteelliset ratkaisut

- oppimisympäristöihin liittyvät ratkaisut
- henkilöstön mitoitukseen ja ryhmärakenteeseen liittyvät ratkaisut
- lapsen tukeen liittyvät ratkaisut esimerkiksi, toiminnan eriyttäminen, lapsikohtainen ohjaaminen, pienryhmätoiminta tai viittomien ja kuvien käyttö
- tulkintamis- ja avustamispalvelut sekä apuvälineiden käyttö

Esim. Käytämme kuvia kaikissa toiminnoissa Eeron kanssa. Kuvat auttavat lasta keskittymään pukemiseen ja pilkkovat tekemisen pienemmiksi osasuorituksiksi.

Esim. Veera osallistuu kerran viikossa varhaiskasvatuksen erityisopettajan vuorovaikutusleikkiryhmään, jossa tavoitteena on erityisesti

Esim. Olemme havainneet, että Annille tärkeää on erityisesti strukturoitu ympäristö sekä pysyvyys. Pilkotaan tehtävät (haastavat ensin) Taataan rauhallinen työskentelypaikka (erityisesti äänet!) Kokeillaan kuvittaa tilat ja toiminnot (kysytään varhaiskasvatuksen erityisopettajalta kuvakansiosta) Pysyvyys rutiinissa ja ryhmän aikuisissa olisi tärkeää!

Tuen edellyttämä yhteistyö ja palvelut

- yhteistyö lapsen ja huoltajan kanssa
- lapsen tuen toteuttamisen vastuut
- erityisasiantuntijoiden, kuten varhaiskasvatuksen erityisopettajan palvelujen käyttö
- sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijoiden antama ohjaus ja konsultaatio
- mahdollisten kuljetusten järjestelyt ja vastuut

Hyvinvointia tukevia järjestelyjä ovat esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijoiden antama ohjaus ja konsultaatio (esim. puheterapia, toimintaterapia). Tähän kohtaan kuvataan myös edellä mainitun tuen järjestämiseen liittyvät vastuut ja yhteystiedot. Tässä voidaan keskustella, millaista tukea kotona tarvitaan.

Tuen seuranta ja arviointi

- tavoitteiden toteutumisen seuranta
- tukitoimien vaikutusten arviointi sekä arviointiajankohdat.

4.5 Tarkennuksia toimintakauden aikana lapsen tarpeiden mukaan (kohdat 4.2 ja 4.3)

Tämän kohdan tarkoituksena on varmistaa lapsen vasuun kirjattujen tavoitteiden toteutumisen jatkuva arviointi. Tähän kirjataan myös mahdollisten tukitoimien vaikutusten arviointi sekä seuranta- ja arviointiajankohdat. Mikäli lapsen kehityksessä tapahtuu muutoksia, lapsen tuen tarve arvioidaan uudelleen.

Esim. jatkuu kohdasta 4.3

Arttu on rohkaistunut jo puhumaan joitakin lauseita ryhmätilanteissa.

Esim. jatkuu kohdasta 4.3

Nea osallistui lauluharjoituksiin salissa ja kahden viikon ajan on malttanut istua paikallaan.

5. Lapsen hyvinvoinnin tukemiseen liittyvät muut huomioitavat asiat

Tähän osioon kirjataan lapsen hyvinvoinnin tukemiseen liittyvät muut huomioitavat asiat, kuten esimerkiksi päiväuniin, ruokailuun ja ulkoiluun liittyvät asiat.

6. Laatimisessa hyödynnetyt asiakirjat ja suunnitelmat

Lapsen vasun laatimisessa voidaan hyödyntää muita mahdollisia suunnitelmia kuten esimerkiksi lääkehoitosuunnitelma, S2-suunnitelma.

7. Seuranta- ja arviointiajankohdat

Tähän kohtaan kirjataan huoltajien kanssa yhdessä sovittu jatkosuunnitelma, milloin suunnitelmaa seuraavan kerran arvioidaan.